Форма № Н - 3.04

Львівський державний університет фізичної культури ім. Івана Боберського

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра анатомії та фізіології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анатомія людини

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань – А Освіта

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність – А7 Фізична культура і спорт (Фізична культура різних груп населення)

(шифр і назва спеціальності)

Факультет педагогічної освіти

(назва факультету, відділення)

2025 – 2026 рік

Робоча програма Анатомія людини для студентів

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність – А7 Фізична культура і спорт (Фізична культура різних груп населення)

„27” серпня, 2025 року – 28 с.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)
канд.біол.наук, проф., Музика Ф. В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
анатомії та фізіології

Протокол від № 1 від „ 27 ” серпня 2025 року

Завідувач кафедри анатомії та фізіології_____ (Вовканич Л. С.)

(підпис) (прізвище та ініціали)

„ 27 ” серпня 2025 року

©ЛДУФК імені Івана Боберського, 2025 рік
© проф. Музика Ф. В., 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 4</td><td>Галузь знань – А Освіта</td><td colspan="2" rowspan="2">Нормативна</td></tr>
<tr><td>Спеціальність:
А7 Фізична культура і спорт (Фізична культура різних груп населення)</td></tr>
<tr><td>Модулів – 2</td><td rowspan="5">Спеціальність (професійне спрямування): – немає</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 4</td><td>2025-й</td><td>2026-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання немає</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин – 120</td><td>1-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 3
самостійної роботи студента – 2</td><td rowspan="11">Освітньо-кваліфікаційний рівень:
бакалавр</td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>8 год.</td><td>16 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>— год.</td><td>— год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>28 год.</td><td>26 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>24 год.</td><td>18 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання: — год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік,</td></tr>
</table>

		екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30%.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: забезпечити майбутніх фахівців галузі фізичного виховання, спорту та здоров'я людини науково обгрунтуваними знання будови людського тіла як об'єкта їх майбутньої діяльності на необхідними практичними навичками.

1.2. Завдання:

1. Вивчення зовнішніх форм і внутрішньої будови організму людини і з'ясування закономірностей будови органів у зв'язку з їх функцією.

2. Вивчення змін будови людського організму в процесі онтогенезу, відповідно до умов життя, роду занять, фізичних навантажень.

3. Вивчення участі різних ланок опорно-рухового апарату у виконанні рухів і в підтримці положень тіла людини.

4. Вивчення розміщення внутрішніх органів при виконанні рухів та у різних положеннях тіла.

1.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

будову організму людини, його окремих частин і органів;

- закономірності змін у будові організму відповідно до віку, роду занять, фізичних навантажень;
- розміщення внутрішніх органів і їх проекцію на зовнішню поверхню тіла;
- зміщення внутрішніх органів під час рухів тіла людини;
- участь та стан систем організму людини при фізичних вправах.

вміти:

- показати на муляжах, таблицях, демонстраторі основні анатомічні орієнтири;
- показати на муляжах, таблицях, демонстраторі обриси м'язів і пальпаторно визначати їх стан;
- показати на демонстраторі проекцію внутрішніх органів на зовнішню поверхню тіла;
- визначати м'язи, які забезпечують виконання тих чи інших спортивних вправ і проводити анатомічний аналіз рухів і положень тіла людини;
- використати отримані знання для вивчення інших предметів медико-біологічного циклу, а також під час планування, реалізації, та вдосконалення фізичних вправ.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.
Вступ в анатомію. Система скелета та система з'єднань.

Тема 1. Вступ в анатомію.

Вступ в анатомію. Предмет анатомії. Завдання анатомії. Методи анатомічних досліджень. Загальноосвітнє, пропевдичне та практичне значення анатомії. Структурно-функціональні елементи організму людини. Анатомічні площини та осі. Анатомічна термінологія.

Тема 2. Система скелета та система з'єднань.

Опорно-руховий апарат. Система скелета та система з'єднань. Опорно-руховий апарат людини, його активна і пасивна частини. Функції скелета. Кістка як орган. Будова кісткової тканини. Остеон. Будова трубчастої кістки. Ріст і розвиток кісток. Класифікація кісток. Види з'єднань кісток скелета. Будова суглобів;

основні структури та додаткові апарати і їх значення для рухів. Класифікація суглобів.

Кістки черепа і тулуба та їх з'єднання. Будова кісток черепа, шви, скронево-нижньощелепний суглоб. Відділи та вигини хребта, будова хребця, особливості хребців різних відділів хребта, з'єднання хребців, рухи хребта. Будова ребер і грудини, з'єднання кісток грудної клітки.

Скелет верхніх кінцівок. Будова кісток грудного поясу, плеча, передпліччя та кисті, структури, що беруть участь в утворенні суглобів і служать для прикріплення м'язів.

Скелет нижніх кінцівок. Будова тазового поясу, тазу, кісток стегна, гомілки та стопи, структури, що беруть участь в утворенні суглобів і ті, які служать для прикріплення м'язів і зв'язок.

З'єднання кісток кінцівок. Будова суглобів верхніх та нижніх кінцівок, аналіз рухів у кожному суглобі. Безперервні з'єднання кісток кінцівок.

Змістовий модуль 2.

М'язова система. Анатомічний аналіз спортивних вправ.

Тема 1. М'язова система.

М'язова система. Скелетні м'язи, їх будова, функції. Рухова функція м'язів. Класифікація м'язів, топографічні та функціональні групи м'язів. Антагонізм і синергізм м'язів при фізичних вправах. Кровопостачання та іннервація м'язів.

М'язи тулуба. Поверхневі та глибокі м'язи спини, грудей і живота (назва, прикріплення та їх функції). Сполучнотканинні утворення м'язів живота, місця можливого утворення кил.

Функціональні групи м'язів хребта, вдиху, видиху, натужування. Функціональні групи м'язів, які виконують рухи в шийному та поперековому відділах хребтового стовпа. М'язи антагоністи і синергісти для кожного руху. ФГМ спокійного та глибокого вдиху та видиху, а також натужування.

М'язи грудного поясу і плеча. Назви, прикріплення і функції м'язів грудного поясу та плеча.

М’язи передпліччя та кисті. Назви, прикріплення і функції м’язів передньої і задньої поверхонь передпліччя, долонної та тильної поверхонь кисті. Розміщення та призначення синовіальних піхов сухожилків кисті.

Функціональні групи м’язів верхніх кінцівок. Функціональні групи м’язів, які виконують рухи грудного поясу, плеча, передпліччя, кисті. Основні та допоміжні м’язи кожної групи, м’язи –антагоністи та синергісти для кожного руху. Приклади участі вивчених м’язів у спортивних вправах.

М’язи таза і стегна. Назви, прикріплення та функції м’язів таза, передньої, присередньої та задньої поверхонь стегна.

М’язи гомілки і стопи. Назви, прикріплення і функції м’язів передньої, задньої, бічної поверхонь гомілки, тильної та підошовної поверхонь стопи. Синовіальні піхви стопи.

Функціональні групи м’язів нижніх кінцівок. ФГМ, які виконують рухи стегна, гомілки, стопи. Основні та допоміжні м’язи кожної групи, м’язи-антагоністи та синергісти для кожного руху. Приклади участі вивчених м’язів у спортивних вправах.

М’язи голови та шиї. Мімічні та жувальні м’язи голови, поверхневі та глибокі м’язи шиї.

Тема 2. Динамічна анатомія. Анатомічний аналіз спортивних вправ

Динамічна анатомія. Зовнішні та внутрішні сили при руховій діяльності людини. Силова характеристика м’язів. Важелі рухового апарату, види важелів, їх приклади при фізичних вправах. Фактори, що визначають рівновагу та стійкість тіла. Анатомічний аналіз спортивних рухів і положень тіла.

Анатомічний аналіз спортивних вправ. Загальна схема анатомічного аналізу спортивних вправ. Анатомічний аналіз чотирьох обов’язкових вправ і вибраної вправи зі спортивної спеціалізації студента.

Змістовий модуль 3.
Внутрішні органи. Ендокринні залози.
Серцево-судинна та лімфатична системи.

Тема 1. Нутрощі. Залози внутрішньої секреції.

Нутрощі. Органи травлення і дихання. Системи внутрішніх органів і їх значення. Особливості будови порожнистих і паренхіматозних органів. Морфо-функціональні особливості органів травлення і дихання.

Органи травлення. Розміщення, будова і функціональне значення органів травлення. Будова ротової порожнини та її органів, глотки, стравоходу шлунка, різних відділів кишечника, підшлункової залози, печінки. Жовчні протоки.

Органи дихання. Розміщення, будова і функціональне значення дихальних шляхів. Структура легень. Плевра. Легеневий ацинус.

Сечостатевий апарат. Залози внутрішньої секреції. Морфо-функціональні особливості найважливіших органів сечової та статевої систем. Будова і фіксуючий апарат нирки. Нефрон. Внутрішні та зовнішні чоловічі та жіночі статеві органи. Класифікація, будова і розміщення ендокринних залоз.

Тема 2. Серцево-судинна та лімфатична системи.

Серцево-судинна система. Загальний план будови серцево-судинної системи. Серце, його розміщення, зовнішня та внутрішня будова. Кровопостачання серця. Провідна система серця. Будова стінок кровоносних і лімфатичних судин і основні закономірності їх розміщення.

Серце. Кола кровообігу. Границі серця, їх проекція на зовнішню поверхню тіла. Камери серця, клапани, та їх будова. Будова стінки серця, міокард, провідна система серця. Органи середостіння.

Артерії великого кола кровообігу. Розгляд магістральних артерій великого кола кровообігу, їх назва, хід, ділянки кровопостачання. Місця вислуховування пульсації великих артерій і їх притискання при кровотечі.

Вени великого кола кровообігу. Магістральні судини систем вен серця, верхньої та нижньої порожнистих вен, ворітної вени, їх хід, ділянки забору крові.

Лімфатичні судини. Будова лімфатичних капілярів, судин. Основні закономірності розміщення лімфатичних судин. Лімфатичні протоки і ділянки забору лімфи.

Лімфатична система.

Загальний план будови і значення лімфатичної системи. Лімфатичні вузли – будова і розташування. Селезінка.

Змістовий модуль 4.
Нервова система. Аналізатори і органи чуття.

Тема 1. Нервова система.

Загальний огляд нервової системи. Будова і значення нервової системи. Органи, відділи та частини нервової системи. Нервова тканина. Нейрон. Рефлекторна дуга.

Центральна нервова система. Спинний мозок. Розміщення, границі спинного мозку на скелеті і на демонстраторі. Форма, фіксуючий апарат, зовнішня і внутрішня будова. Сегмент спинного мозку. Сіра речовина, клітини, ядра. Біла речовина, провідні шляхи.

Головний мозок. Загальний план будови головного мозку. Оболони. Відділи головного мозку та їх структури. Порожнини мозку. Стовбур мозку. Структури довгастого, заднього і середнього мозку та їх функціональне значення.

Структури проміжного і кінцевого мозку. Кора великих півкуль. Базальні ядра. Локалізація функцій у корі великих півкуль.

Периферійна нервова система. Загальний план будови і характеристика структур периферійної нервової системи. Черепні нерви. Назва, порядковий номер, характер, локалізація ядер, зона іннервації. Спинномозкові нерви, утворення спинномозкового нерва та його гілки. Розташування та утворення спинномозкових сплетень. Основні нерви кожного сплетення і зони їх іннервації.

Автономна нервова система. Будова центральної та периферійної частин автономної нервової системи. Іннервація серця і органів черевної порожнини.

Тема 2. Аналізатори і органи чуття.

Аналізатори і органи чуття. Загальний план будови аналізаторів і їх зв'язок з органами чуття. Руховий і шкірний аналізатори.

Будова ока. Зоровий аналізатор. Будова вуха. Слуховий і присінковий аналізатори. Структури очного яблука і додаткові органи ока. Схематичне зображення сагітального перерізу очного яблука. Шлях зорового аналізатора. Будова і функціональне значення структур зовнішнього, середнього, внутрішнього вуха. Шлях присінкового та слухового аналізаторів.

4. Структура навчальної дисципліни
(денна форма навчання)

Перший семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. **Вступ в анатомію. Система скелета та система з'єднань**						
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. **Вступ в анатомію.**	10	2	-	-	-	-
Тема 2. **Система скелета та система**	18	2	-	10	-	11

з'єднань.						
Разом за змістовим модулем 1	28	4	-	10	-	11
Змістовий модуль 2. **М'язова система. Анатомічний аналіз спортивних вправ**						
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1.**М'язова система.**	26	2	-	16	-	8
Тема 2. **Динамічна анатомія. Анатомічний аналіз спортивних вправ.**	6	2	-	4	-	-
Разом за змістовим модулем 2	32	4	-	20	-	8
Усього годин	**60**	**8**	**-**	**30**	**-**	**19**

Другий семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 2						
Змістовий модуль 3. **Внутрішні органи. Ендокринні залози. Судинна система**						
1	2	3	4	5	6	7

Тема 1. **Нутрощі. Залози внутрішньої секреції.**	18	4	-	4	-	10
Тема 2. **Серцево-судинна та лімфатична системи.**	12	4	-	8	-	5
Разом за змістовим модулем 3	30	8	-	12	-	15
Змістовий модуль 4. **Нервова система. Аналізатори і органи чуття**						
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. **Нервова система.**	16	6	-	10	-	5
Тема2. **Аналізатори і органи чуття.**	14	2	-	4	-	3
Разом за змістовим модулем 4	30	8	-	14	-	8
Усього годин	**60**	**16**		**26**		**23**

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ в анатомію людини.	2
2.	Опорно-руховий апарат. Система скелета та система з'єднань.	2
3.	М'язова система.	2
4.	Основи динамічної анатомії.	2
5.	Нутрощі. Органи травлення та дихання.	2
6.	Сечостатевий апарат. Залози внутрішньої секреції.	2
7.	Серцево-судинна та лімфатична системи.	4
8.	Нервова система. Спинний мозок.	2
9.	Головний мозок.	2
10.	Периферійна нервова система.	2
11.	Вегетативна нервова система. Аналізатори і органи чуття.	2
	Усього годин:	**24**

6. Теми семінарських та практичних – *немає*

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Кістки черепа і тулуба та їх з'єднання	2
2.	Скелет верхніх кінцівок	2
3.	Скелет нижніх кінцівок	2
4.	З'єднання кісток кінцівок	2
5.	Підсумкове заняття змістового модуля. М'язи тулуба	2
6.	Функціональні групи м'язів рухів хребта, вдиху, видиху і натужування	2

7.	М’язи грудного поясу і плеча	2
8.	М’язи передпліччя і кисті	2
9.	Функціональні групи м’язів верхніх кінцівок	2
10.	М’язи таза і стегна	2
11.	М’язи гомілки і стопи	2
12.	Функціональні групи м’язів нижніх кінцівок	2
13.	Анатомічний аналіз спортивних вправ	2
14.	Підсумкове заняття змістового модуля 2	2
15.	Органи травлення	2
16.	Органи дихання	2
17.	Серце. Кола кровообігу	2
18.	Артерії великого кола кровообігу	2
19.	Вени великого кола кровообігу	2
20.	Підсумкове заняття змістового модуля 3	2
21.	Спинний мозок. Провідні шляхи	2
22.	Головний мозок: довгастий, задній, середній	2
23.	Проміжний і кінцевий мозок	2
24.	Нерви головного мозку	2
25.	Нерви спинного мозку	2
26.	Будова ока. Зоровий аналізатор. Будова вуха. Слуховий та присінковий аналізатори.	2
27.	Підсумкове заняття змістового модуля 4.	2
	Разом	**54**

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Ріст і розвиток кістки	5
2.	Грудна клітка як ціле. Череп як ціле	6
3.	М’язи голови та шиї	8
4.	Будова сечової системи (нирки, нефрон)	5
5.	Залози внутрішньої секреції	5
6.	Лімфатична система (лімфатичні протоки, судини, вузли)	5
7.	Автономна нервова система	5
8.	Шкіра та її похідні	3
	Разом	**42**

9. Індивідуальні завдання – *немає*

10. Методи навчання

Словесні (лекції, пояснення, інструктаж), наочні (ілюстрація, демонстрація, спостереження), практичні (лабораторні роботи).

11. Методи контролю

Усне опитування, виконання завдань практичних робіт, тестових контрольних та самостійних робіт.

Схема оцінювання змістовного модуля 1

Види роботи і їх кількість у модулі	Кількість балів за одиницю роботи	Максимальна сумарна кількість балів за вид роботи
Відвідування і оформлення 4 лабораторних занять	1	4
Складання 4 самостійних робіт (конспект у зошиті) захист у формі тестування)	Тест – від 0 до 5 балів оформлення - 1 бал	6
Усне опитування	Від 0 до 5 балів	10 (розраховується як подвоєний середній бал)
Підсумкове тестування	5 питань і менше – 0 балів 6 питань – 12 балів 7 питань – 14 балів і т.д. 10 питань – 20 балів	20

Максимальна кількість балів за модуль – 40 балів (100%)

Мінімальна кількість балів, за якою модуль зданий – 24,4 (61%).

Схема оцінювання змістовного модуля 2

Види роботи і їх кількість у модулі	Кількість балів за одиницю роботи	Максимальна сумарна кількість

		балів за вид роботи
Відвідування і оформлення 9 лабораторних занять	1	9
Складання 1 самостійної роботи (конспект у зошиті) захист у формі тестування)	Тест – від 0 до 5 балів оформлення - 1 бал	6
3 контрольні роботи	Від 0 до 5 балів	15
Усне опитування	Від 0 до 5 балів	10 (розраховується як подвоєний середній бал)
Підсумкове тестування	5 питань і менше – 0 балів 6 питань – 12 балів 7 питань – 14 балів і т.д. 10 питань – 20 балів	20

Максимальна кількість балів за модуль – 60 балів (100%)

Мінімальна кількість балів, за якою модуль вважають зданим – 36,6 (61%).

Приклад оцінювання для заліку (за підсумками 1-го та 2-го модулів)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	**A**	зараховано
82-89	**B**	
75-81	**C**	

68-74	**D**	
61-67	**E**	
35-60	**FX**	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Схема оцінювання змістовного модуля 3

Види роботи і їх кількість у модулі	Кількість балів за одиницю роботи	Максимальна сумарна кількість балів за вид роботи
Відвідування і оформлення 5 лабораторних занять	1	5
Складання 1 самостійної роботи (конспект у зошиті) захист у формі тестування)	5	5
1 контрольна робота	Від 0 до 5	5
Усне опитування	Від 0 до 5	15 (розраховується як потроєний середній бал з отриманих оцінок)
Підсумкове тестування	10 питань і менше – 0 балів 11 питань – 11 балів	20

	12 питань – 12 балів і т.д. 20 питань – 20 балів	

Максимальна кількість балів за модуль –50 балів (100%)

Мінімальна кількість балів, за якою модуль вважають зданим – 30,5 (61%).

Схема оцінювання модуля 4

Види роботи і їх кількість у модулі	Кількість балів за одиницю роботи	Максимальна сумарна кількість балів за вид роботи
Відвідування і оформлення 6 лабораторних занять	1 2 заняття «Головний мозок» - по 0, 5 балів	5
Складання 1 самостійної роботи (конспект у зошиті) захист у формі тестування)	5	5
2 контрольні роботи	Від 0 до 5 балів	5 (розраховується середній бал)
Усне опитування	Від 0 до 5 балів	15 (розраховується потроєний середній бал)
Підсумкове тестування	10 питань і менше – 0 балів	20

	11 питань – 11 балів 12 питань – 12 балів і т. д. 20 питань – 20 балів	

Максимальна кількість балів за модуль – 50 балів (100%)

Мінімальна кількість балів, за якою модуль складений – 30,5 (61%).

Приклад оцінювання для екзамену (за підсумками 1-4 модулів)

Поточне оцінювання та самостійна робота	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовні модулі 1-4	50	100
50 балів (середнє з 1-4 змістових модулів)		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	**A**	відмінно
82-89	**B**	добре
75-81	**C**	
68-74	**D**	задовільно
61-67	**E**	
35-60	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання

0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Мультимедійні презентації, 3D атласи,
2. Табличний фонд.
3. Муляжі, вологі препарати органів, скелет, набори кісток.

14. Рекомендована література

Базова

1. Музика Ф. В. Анатомія людини: навч. посіб. / Ф. В.Музика, М. Я. Гриньків., Т. М. Куцериб – Л.: ЛДУФК, 2014. – 360 с. **Режим доступу:** http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/9682?mode=full

2. Гриньків М. Я. Анатомія людини: навч. посіб. для лабораторних занять/ М. Я Гриньків, Ф. В. Музика, С. М. Маєвська, Т. М. Куцериб – Л.: ЛДУФК, 2015. – 128 с. **Режим доступу:** https://repository.ldufk.edu.ua/items/059249d6-e071-4bee-8622-477f5eee0b28

3. Маєвська С. М. Методичні вказівки до самостійної роботи з анатомії / С. М. Маєвська, М. Я. Гриньків, А. В. Дунець – Л.: ЛДУФК, 2007. – 47 с. **Режим доступу:** http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/6540

4. Коляденко Г. І. Анатомія людини / Г. І. Коляденко. – К.: Либідь, 2004. – 384 с.

5. Гриньків М. Я. Навчальний посібник для лабораторних занять і самостійної роботи з курсу «Нормальна анатомія» для студентів факультету фізичної терапії та ерготерапії / М. Я. Гриньків, Т. М. Куцериб , Ф. В. Музика. – Л.: ЛДУФК, 2018. – 223 с. **Режим доступу:** http://repository.ldufk.edu.ua/

6. Музика Ф. В. Тестові завдання з дисципліни «Анатомія людини» / Ф. В. Музика, Е. Ф. Кулітка, М. Я. Гриньків – Л.: ЛДУФК, 2012. – 130 с.

Режим доступу: http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/11459

Додаткова

1. Анатомічні поїзди: пер. 4-го вид. / Томас В. Маєрс; наук. ред. пер.: Віталій Губенко, Олексій Скакун. - К.: ВСВ «Медицина», 2024. - 378 С.

2. Анатомія за Греєм для студентів пер. 5-го вид. / Річард Л. Дрейк. А. Вейн Фогль. Адам В.М. Мітчелл; наук. ред. пер. Олександр Ковальчук. - К.: ВСВ «Медицина», 2024. – 1296 с.

3. Анатомія людини. у 3 т. Т.2 / [А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін та ін.]. – Вид.7– Вінниця: Нова Книга, 2019. – 456с.:іл.

4. Анатомія людини: у 3 т. Т.1 / [А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін та ін.]. – Вид.3 – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 386с.:іл.

5. Анатомія людини: у 3 т. Т.3 / [А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін та ін.]. – Вид.3 – Вінниця: Нова Книга, 2015. – 285с.:іл.

6. Ахметов Р.Ф. Біомеханіка фізичних вправ: Навчальний посібник. – Житомир: Житомирський державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2004. – 124 с.

7. Динамічна анатомія. Навчальний посібник. Чернівці – 2011.

8. Латинсько-англійсько-український словник анатомічних термінів / Крась С. І., Вовканич Л. С., Гриньків М. Я. [та ін.]. - Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2021. - 280 с.

9. Маруненко І. М. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи. [текст] навчальний посібник / І. М. Маруненко, Є. О. Неведомська, Г. І. Волковська – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 184 с.

10. Неттер Ф. Під ред. проф. Ю.Б. Чайковського / Наук. пер. з англ. к.м.н. Цегельського А.А. - Львів: Наутілус, 2004. - 592 с.

11. Очкуренко О. М. Анатомія людини / О. М. Очкуренко, О. В. Федотов. – К.:Вища школа, 1992. – 334 с.

12. Свиридов О. І. Анатомія людини / О. І. Свиридов. – К.: Вища школа, 2001. – 427 с.

13. Соботта Й. Атлас анатомії людини: у 2 томах / Переробка та редакція В. Г. Черкасова, пер. з нім. О. І. Ковальчука. - К.: Український медичний вісник, 2009.

14. Федонюк Я. І. Функціональна анатомія / Федонюк Я. І., Мицкан Б. М.,

Попель С. Л. та ін. // – Тернопіль, 2007.

15. Функціональна анатомія опорно-рухового апарату з основами динамічної морфології : навчальний посібник / С. К. Голяка, С. С. Возний, Л. С. Гацоєва, Г. Г. Глухова – Херсон: ФОП Вишемирський В. С., 2021. – 88 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Навчальний посібник для лабораторних занять з анатомії людини. Режим доступу: http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/9682?mode=full
2. Фонд навчальної літератури бібліотеки ЛДУФК імені Івана Боберського. Режим доступу: http://repository.ldufk.edu.ua/
3. Методичні розробки для самостійної роботи. Режим доступу: http://repository.ldufk.edu.ua/
4. Електронні та паперові примірники текстів лекцій з дисципліни "Анатомія людини". Режим доступу: http://repository.ldufk.edu.ua/
5. Тестові завдання з анатомії людини. Режим доступу: http://repository.ldufk.edu.ua/
6. Ресурси Інтернет. Режим доступу: http://repository.ldufk.edu.ua/

16. Залікові вимоги

1.Історія анатомії.

2.Анатомія як наука, її предмет, завдання, методи і значення.

3.Загальний план будови людського організму.

4.Будова клітини.

5.Тканини людського організму.

6.Поняття про органи, системи та блоки органів.

7.Опорно-руховий апарат (будова, функції, відносна маса).

8.Скелет (загальний план будови, функції).

9.Кістка як орган (будова, хімічний склад, ріст, розвиток); класифікація кісток.

10.Види з’єднань кісток скелета.

11.Будова і класифікація суглобів. Осі обертання та рухи в суглобах.

12.Кістки голови. Шви. Скронево-нижньощелепний суглоб.

13.Пояс верхніх кінцівок (кістки, суглоби, рухи).

14.Хребтовий стовп (відділи, вигини).

15.Будова хребця. Особливості будови хребців різних відділів хребта.

16.З’єднання хребців. Рухи хребта.

17.Ребра. Грудина. Грудна клітка (будова, форма, функції).

18.Кістки вільної верхньої кінцівки.

19.Плечовий суглоб.

20.Ліктьовий суглоб. З’єднання кісток передпліччя.

21.Променево-зап’ястковий суглоб.

22.Кисть (кістки, суглоби, рухи).

23.Тазовий пояс, таз, з’єднання кісток таза між собою і з хребтом.

24.Кістки вільної нижньої кінцівки.

25.Кульшовий суглоб.

26.Колінний суглоб. З’єднання кісток гомілки.

27.Надп’ятково-гомілковий суглоб.

28.Стопа (кістки, суглоби, склепіння).

29.М’яз як орган (будова, форма, взаємозв’язок з органами інших систем).

30.Рухова функція м’язів.

31.Топографічні та функціональні групи м’язів. Антагонізм і синергізм м’язів при фізичних вправах.

32.М’язи тулуба. Діафрагма. ФГМ, які виконують рухи хребта, вдих, видих, натужування.

33.Будова стінок черевної порожнини. Черевний прес.

34.М’язи голови.

35.М’язи поясу верхніх кінцівок, плеча, передпліччя, кисті.

36.ФГМ верхніх кінцівок.

37.М’язи таза, стегна, гомілки, стопи.

38.ФГМ нижніх кінцівок.

39.Зовнішні та внутрішні сили при руховій діяльності людини.

40.Відносна та абсолютна маса частин тіла. Центр маси окремих частин тіла та

загальний центр маси.

41.Рівновага, стійкість тіла і фактори, що їх визначають.

42.Важіль і його компоненти у людини. Умова рівноваги важеля.

43.Види важелів опорно-рухового апарату.

44.Анатомічна класифікація спортивних рухів і положень тіла.

45.Види роботи м'язів.

46.Анатомічний аналіз вправи "кут в опорі на паралельних брусах".

47.Анатомічний аналіз вправи "вис на випрямлених руках".

48.Анатомічний аналіз вправи "опора лежачи лицем донизу".

49.Анатомічний аналіз вправи "стрибок у довжину з місця".

50.Анатомічний аналіз вибраної вправи із спортивної спеціалізації студента.

17. Екзаменаційні вимоги

1.Історія анатомії.

2.Анатомія як наука, її предмет, завдання, методи і значення.

3.Загальний план будови людського організму.

4.Будова клітини.

5.Тканини людського організму.

6.Поняття про органи, системи та блоки органів.

7.Опорно-руховий апарат (будова, функції, відносна маса).

8.Скелет (загальний план будови, функції).

9.Кістка як орган (будова, хімічний склад, ріст, розвиток); класифікація кісток.

10.Види з'єднань кісток скелета.

11.Будова і класифікація суглобів. Осі обертання та рухи в суглобах.

12.Кістки голови. Шви. Скронево-нижньощелепний суглоб.

13.Пояс верхніх кінцівок (кістки, суглоби, рухи).

14.Хребтовий стовп (відділи, вигини).

15.Будова хребця. Особливості будови хребців різних відділів хребта.

16.З'єднання хребців. Рухи хребта.

17.Ребра. Грудина. Грудна клітка (будова, форма, функції).

18.Кістки вільної верхньої кінцівки.

19.Плечовий суглоб.

20.Ліктьовий суглоб. З’єднання кісток передпліччя.

21.Променево-зап’ястковий суглоб.

22.Кисть (кістки, суглоби, рухи).

23.Тазовий пояс, таз, з’єднання кісток таза між собою і з хребтом.

24.Кістки вільної нижньої кінцівки.

25.Кульшовий суглоб.

26.Колінний суглоб. З’єднання кісток гомілки.

27.Надп’ятково-гомілковий суглоб.

28.Стопа (кістки, суглоби, склепіння).

29.М’яз як орган (будова, форма, взаємозв’язок з органами інших систем).

30.Рухова функція м’язів.

31.Топографічні та функціональні групи м’язів. Антагонізм і синергізм м’язів при фізичних вправах.

32.М’язи тулуба. Діафрагма. ФГМ, які виконують рухи хребта, вдих, видих, натужування.

33.Будова стінок черевної порожнини. Черевний прес.

34.М’язи голови.

35.М’язи поясу верхніх кінцівок, плеча, передпліччя, кисті.

36.ФГМ верхніх кінцівок.

37.М’язи таза, стегна, гомілки, стопи.

38.ФГМ нижніх кінцівок.

39.Зовнішні та внутрішні сили при руховій діяльності людини.

40.Відносна та абсолютна маса частин тіла.

41.Центр маси окремих частин тіла та загальний центр маси.

42.Рівновага, стійкість тіла і фактори, що їх визначають.

43.Важіль і його компоненти у людини. Умова рівноваги важеля.

44.Види важелів опорно-рухового апарату.

45.Анатомічна класифікація спортивних рухів і положень тіла.

46.Види роботи м’язів.

47.Анатомічний аналіз вправи "кут в опорі на паралельних брусах".

49.Анатомічний аналіз вправи "вис на випрямлених руках".

50.Анатомічний аналіз вправи "опора лежачи лицем донизу".

51.Анатомічний аналіз вправи "стрибок у довжину з місця".

52.Анатомічний аналіз вибраної вправи із спортивної спеціалізації студента.

53.Нутрощі: системи і їх функціональне значення. Будова порожнистих і паренхіматозних органів.

54. Ротова порожнина та її органи. Носова порожнина.

55. Глотка, стравохід, шлунок.

56. Тонка кишка.

57. Товста кишка.

58. Печінка, жовчний міхур, жовчні протоки.

59. Підшлункова залоза.

60. Гортань, трахея, бронхи.

61. Легені. Легеневий ацинус. Плевра.

62. Органи сечової системи. Нирки, їх топографія та будова. Нефрон.

63. Чоловічі статеві органи.

64. Жіночі статеві органи.

65. Залози внутрішньої секреції.

66.Схема кровообігу і руху лімфи.

67.Будова стінок артерій, вен, капілярів і основні закономірності їх розміщення.

68.Серце (зовнішня будова, розміщення, проекція на передню поверхню тіла).

69.Будова стінок серця. Перикард.

70. Камери серця і їх сполучення. Клапани. Кровопостачання серця.

71.Провідна система серця. Вегетативна іннервація серця.

72.Кровопостачання шиї та голови.

73.Кровопостачання черевної порожнини. Ворітна вена.

74.Кровопостачання верхніх кінцівок.

75.Кровопостачання нижніх кінцівок.

76.Місця вислухування пульсації артерій і їх притискання при кровотечі.

77.Демонстрація підшкірних вен і напрямку руху крові.

78.Великі лімфатичні протоки. Демонстрація на собі розташування лімфатичних вузлів і напрямку руху лімфи на шиї, кінцівках, тулубі.

79.Органи кровотворення та імунної системи.

80.Нервова система. Частини, відділи, органи, тканина, клітини.

81.Спинний мозок. Розміщення і зовнішня будова.

82.Сіра речовина спинного мозку, клітини, ядра.

83.Біла речовина спинного мозку, провідні шляхи.

84.Довгастий мозок, клітини, ядра.

85.Задній мозок. Будова мозочка. Міст.

86.Середній мозок, його структури і ядра.

87.Проміжний мозок, ділянки, структури.

88.Кінцевий мозок. Зовнішня будова півкуль (борозни, закрутки, частки).

89.Кора великих півкуль. Клітинна будова. Локалізація функцій у корі.

90.Базальні ядра.

91.Симпатична нервова система.

92.Парасимпатична нервова система.

93.Нерви головного мозку.

94.Спинномозкові нерви, їх утворення та гілки.

95.Сплетення, їх утворення, розміщення, нерви і зони їх іннервації.

96.Органи чуття та їх зв’язок з аналізаторами.

97.Шкіра. Аналізатор шкірних відчуттів.

98.Око. Зоровий аналізатор.

99.Вухо. Слуховий і присінковий аналізатори.

100.Аналізатор м’язово-суглобових відчуттів (руховий).